

Universiteit
Leiden
The Netherlands

"Meten is weten" prestatiecontracten bij de politie

Visser, E.; Elk, S. van

Citation

Visser, E., & Elk, S. van. (2004). "Meten is weten": prestatiecontracten bij de politie. *Bestuurskundige Berichten*, 19(2), 12-13. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3211243>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3211243>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

"Meten is weten"

Prestatiecontracten bij de politie

Uit vergelijkingen tussen Nederland en het buitenland blijkt dat het algemene prestatiepijl van de Nederlandse politie de laatste jaren is gedaald.¹ Met prestatiecontracten hoopt de overheid dat de prestaties van de politie worden verbeterd doordat er betere verantwoording mogelijk is.

De organisatiestructuur van de politie In Nederland bestaat de politie uit 25 regionale politiekorpsen en het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). Met uitzondering van het KLPD worden de politiekorpsen aangestuurd door een korpschef, een hoofdofficier van justitie en een burgemeester (korpsbeheerder) die verantwoording aflegt aan een regionaal college met de burgemeesters uit dat gebied. Het college neemt beslissingen over de hoofdlijnen van het beleid. Daarnaast bestaat er per regio een driehoeksoverleg. Hierin overleggen korpsbeheerder, hoofdofficier van justitie en korpschef van de regio over ontwikkelingen, beleid en resultaten. Het KLPD werkt binnen de Nederlandse politie op nationaal en internationaal niveau en heeft zelfstandige, ondersteunende en coördinerende taken. Het KLPD heeft een korpschef, een korpsbeheerder en een landelijke hoofdofficier van Justitie. De korpsbeheerder is J.W. Remkes, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Remkes is verantwoordelijk voor de Nederlandse politie als geheel. Nu de structuur van het Nederlandse politieapparaat duidelijk is, kunnen we ons afvragen waarom er prestatiecontracten met de korpsen zijn afgesloten. Wat is het idee achter een prestatiecontract? Wat is het beoogde resultaat van minister Remkes? En is dit realistisch?

Prestatiemetingen en prestatiecontracten Een goed presterend beleid of service in de publieke sector wordt omschreven als "one that is providing, in the most cost-effective manner, intended results and benefits that continue to be relevant, without causing undue unintended effects".¹ Bij prestatie-metingen is het doel na te gaan of het

beleid geslaagd is. Het idee achter prestatiemetingen is in principe simpel: "a public organisation formulates its envisaged performance and indicates how this performance may be measured by defining performance indicators."² Prestatiemetingen leiden tot transparantie en maken het proces berekenbaar. Een organisatie krijgt

"Nu is het leuk om ook marktwerking in te bouwen bij de politie door de prestaties meetbaar te maken, maar werkt het ook?"

inzicht in de input en output van beleid en de daaraan verbonden kosten. Een toename van transparantie in een organisatie is nodig omdat een publieke organisatie weinig externe prikkels heeft om effectief en efficiënt te werken. Het gevaar van overvloedige 'red tape' dreigt: niet functionele procedures, structuren en dergelijke. Transparantie heeft het voordeel deze obstakels te traceren en dit kan weer bijdragen tot innovatie. Een organisatie kan door het proces transparant te maken, leren wat er goed gaat en wat beter kan. Tenslotte kunnen er positieve of negatieve sancties volgen. Dit onderkent De Bruijn. Wat hij zegt is het volgende. "Performance measurement is a very powerful communication tool: it reduces the complex performance of a professional organization to its essence. It thus makes it possible to detect poor performance,

allowing an organization to be re-adjusted if it performs poorly."³

Bij het instellen van prestatiecontracten is het gebrek aan marktwerking in de publieke sector van belang. Hierdoor wordt niet 'automatisch' de meest efficiënte manier om diensten te leveren gebruikt. Prestaties meten en aan deze metingen consequenties verbinden is een manier om binnen de publieke sector een soort van marktwerking te creëren.

De politie is een dienst van de overheid onder de verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken. Toch werkt zijn autonome regio's. Om desondanks toch toezicht te kunnen houden op de prestaties van de politie en zo verantwoordelijkheid te kunnen dragen zijn hier ook prestatiemetingen in de vorm van prestatiecontracten af te spreken. Wat is het beoogde resultaat van minister Remkes?

De ideeën van minister Remkes

De prestatiecontracten waarover gesproken wordt zijn per politiekorps afzonderlijk afgesloten met de korpsbeheerders, met het KLPD en met het Landelijke Selectie en Opleidingsinstituut Politie. Deze afspraken zijn gemaakt in het Nationale Politieconvenant 2003. Zij gelden over de periode van 2003 tot 2006. Daarin zijn afspraken gemaakt over onder meer het aantal bekeuringen en processen-verbaal dat jaarlijks wordt uitgedeeld. Zo moet de politie in 2006 zorgen voor 180.000 extra bekeuringen. Daarnaast moeten de gezamenlijke politiekorpsen in datzelfde jaar 40.000 meer zaken dan nu aanbieden aan het Openbaar Ministerie.⁴ Ook zijn er afspraken gemaakt over de aanpak van criminelen die herhaaldelijk in de fout gaan en de aanpak van het ziekteverzuim binnen de politie. Door de afspraken vast te leggen met de korpsbeheerder hoopt de minister Remkes tot een betere verantwoording van de investeringen in veiligheid te komen. Na afloop van deze periode zal geëvalueerd worden of alle korpsen zich aan hun contract hebben gehouden. Zo ja dan kan het Korps een bonus krijgen. Zo nee, dan kan een financiële repercussie volgen, zoals minder budget toegewezen krijgen.

Maar waarom zijn er met de politie prestatiecontracten afgesloten? Naar aanleiding van vragen in de Tweede Kamer van SP fractielid De Wit omschrijft Minister Remkes van Binnenlandse Zaken omschrijft de achtergronden van het tot stand komen van de prestatiecontracten als volgt: "Zowel wij als het politieveld hechten aan de totstandkoming van de convenanten. Met het stelsel van resultaatafspraken wordt een belangrijke en stevige basis gelegd voor een kwaliteitsverbetering in de uitvoering van

"Het halen van de prestatieafspraken neigt naar de kwantiteit voorop te zetten in plaats van de kwaliteit."

de politietak. De convenanten zijn niet alleen van belang met het oog op de uitvoering van het veiligheidsprogramma, maar ook om de prestaties van de korpsen zichtbaar te maken, zowel kwalitatief (bijvoorbeeld verbetering van de bereikbaarheid van de politie) als kwantitatief (bijvoorbeeld toename van het aantal rechtbankzaken).⁵ Veiligheid was een belangrijk onderwerp tijdens de verkiezingen en het kabinet heeft zich erop toegelegd de veiligheid te vergroten. Prestatiecontracten zouden hieraan bijdragen. Nu is het misschien leuk om marktwerking in te bouwen bij de politie door de prestaties meetbaar te maken, maar werkt het ook?

De politie meet alles, zo ook de snelheid

In de praktijk

In de praktijk blijkt dat het moeilijk is prestatiecontracten vast te leggen als men denkt aan de aard van het politiewerk en de beleidsvrijheid van de korpsen. Prestatie-indicatoren geven aan de ene kant een goed beeld van de prestaties van de politie. Een voorbeeld zijn de indicatoren uit de Politie Monitor Bevolking die een prikkel geven om de tevredenheid onder burgers te verhogen. De tevredenheid van burgers over de politie is misschien nog meetbaar. Maar de kwaliteit van het politiewerk is vaak niet te omschrijven in prestatie-indicatoren. Bijvoorbeeld het afrekenen van politiekorpsen op slechte resultaten kan tot gevolg hebben dat er kwaliteit verloren gaat. Er wordt dan gestreefd naar het halen van de afgesproken cijfers (kwantiteit) en de kwaliteit schiet erbij in. Dit is ook de kritiek van Machiel Roerink, chef van het politiedistrict Sittard op de huidige convenanten. "Zoals het nu gaat, verdwalen we in cijfers. De grondgedachte onder de convenanten is niet slecht, maar ze moeten een middel vormen, geen doel op zich."⁶ Een voorbeeld is dat het in principe eenvoudig is om aan het aantal boetes te komen door alleen de makkelijkste overtredingen te bekeuren. De burgemeester van Sittard-Geleen omschrijft dit fenomeen als volgt. "De huidige convenanten zijn gebaseerd op de veronderstelling dat meer bonnen ook meer veiligheid betekent. Ik moet afspreken dat mijn gemeente over 3 jaar veiliger is. Maar wat ik nu in feite afspreek is dat ik meer bonnen ga schrijven." Een ander negatieve bijwerking van prestatiecontracten heeft te maken met de aard van het politiewerk.

Prestatieafspraken beperken de flexibiliteit om te reageren op veranderingen wat betreft veiligheid in de omgeving. De afspraken zijn gebaseerd op de huidige situatie en de daaraan verbonden opgestelde prioriteiten in de convenanten. Een ander nadeel heeft te maken met de financiële prikkels die zijn verbonden aan de prestaties van de politiekorpsen. Slecht presteren betekent minder

budget. De burgers zijn hier de dupe van. Marktwerking werkt in de private sector, maar in de publieke sector, en dan het vooral bij de politie, kunnen burgers niet kiezen tussen politiekorpsen, zoals bij ziekenhuizen. De nadelige effecten zullen moeten worden verbeterd. Het is een lerend proces. Maar het is de vraag of de kwaliteit verbeterd zal worden aan de hand van prestatiecontracten.

Conclusie

Prestatiecontracten invoeren bij de politie kan enerzijds de organisatie transparanter maken. Het wordt duidelijk waar het budget aan wordt gespendeerd. Eventuele disfunctionele activiteiten komen aan het licht. Anderzijds zitten er nogal wat bijwerkingen aan de prestatiecontracten waar de politie mee werkt. Het halen van de prestatieafspraken neigt naar de kwantiteit voorop te zetten in plaats van de kwaliteit. Een oplossing zou zijn om betere prestatie-indicatoren te hanteren die de nadelige gedragseffecten verkleinen. Neem nu het probleem met de afspraken over het aantal boetes. Een optie is de aan te leveren zaken te wegen met de zwaarte van het delict. Politiekorpsen richten zich dan waarschijnlijk niet alleen meer op de eenvoudige zaken. Toch zal het zo blijven dat het moeilijk is de kwaliteit van het politiewerk vast te leggen in vooraf afgesproken prestatieafspraken. □

Elvira Visser & Simone van Elk

Noten

- ¹ CPB Document 31, *Performance contracts for police forces*, ISBN 90-5833.
- ² Mayne, J, e.a., *Monitoring performance in the public sector*, 1996, Transaction Publishers, New Jersey.
- ³ Bruijn de, H, *Managing performance in the public sector*, 2002, Routledge, London, blz. .
- ⁴ Bruijn, de, blz. 4
- ⁵ www.rtl.nl/actueel/rtlnieuws/components/actueel/rtlnieuws/2003/09_september/10/binnenland/100_9_korpsen_tekenen_prestatie_contract_0615.xml
- ⁶ www.minbzk.nl/veiligheid/politie/parlementaire/antwoorden_op_67
- ⁷ Artikel in Binnenlands Bestuur, 4 juli 2003